

Потужна інформаційна кампанія Петра I

з метою уславлення своїх перемог

Експонати, річ хоча й «німа», але можуть багато чого розповісти. Зокрема, завдяки їм можна прослідкувати еволюцію засобів московської пропаганди в період Північної війни 1700-1721 років.

Петро I особисто запровадив традицію карбування медалей на честь найважливіших подій (баталій, заснування міст тощо). Це було прямим продовженням практики грошової винагороди. Таким чином, карбуючи медалі та нагороджуючи ними військових, цар заохочував своїх прихильників, формуючи образ турботливого володаря.

На медалях чітко видно використання Петром I давньоримських елементів: лавровий вінок, як символ перемоги, ковані лати, написи латинською мовою, цитування давньоримського поета Овідія. Все це наводить на думку про те, що московський цар намагався асоціювати себе чи то з Юлієм Цезарем, чи то з Олександром Македонським. Для Петра I важливо було донести це порівняння власному народу, а найголовніше – іноземцям. З цією ж метою для пропаганди перемог використовувалися і медальйони.

Цікавим є і той факт, що вже на початку XVIII ст. в титулатурі царя використовувався напис: «ПЕТРЪ I Б М ІМПЕРАТОРЪ I САМОДЕРЖЕЦЪ ВСЕРОСС.». Одразу варто наголосити, що на той час Петро I був ще царем, але вже іменував себе імператором. Хоча імперія була проголошена в 1721 році.

Посил до давньоримської міфології, приклади, взяті з неї, мали відіграти велику роль у формуванні історичної свідомості, уявлень про масштаб подій, їх місце у світовій історії. Тобто, пропагандисти Петра I, використовуючи давньоримські символи, активно поширювали ідею: «Москва – Третій Рим».

«Третій Рим» - релігійно-політична доктрина XVI-XVII ст., яка подавала Москву «вершиною світової історії», щоб довести легітимність претензій Москви на «Візантійську спадщину». Таким чином, війни Московської держави автоматично ставали «священними», а завойовані території – «возз'єднаними».

Цю міфологему сформулював близько 1500 року ченець Філофей, головний ідеолог великого князя Василя Івановича. Згідно з цією доктриною, людська історія складається з трьох періодів імперії: перший Рим (де Рим – столиця античної Римської імперії), другий Рим (Константинополь як столиця Візантії) і третій Рим (Москва як

столиця майбутньої імперії). У той момент, коли навколо Москви складеться нова світова імперія, історія людства завершиться, бо, вважав Філофей, «четвертому Риму не бувати». Американський медієвіст, професор Гарвардського університету Едвард Кінан назвав цю ідею «однією з величезних містифікацій в історії європейської культури». Свідченням цього є те, що **до другої половини XVII століття важко віднайти бодай одну народжену в Московії людину, яка більш-менш пристойно володіла би грецькою мовою**. Незважаючи на це, можна стверджувати, що впливи й відгуки теорії «Третього Риму» особливо помітні в московському мистецтві часу Північної війни.

Як потужний засіб пропаганди, Петро I також активно використовував гравюри. Можливість отримати велику кількість відбитків одного й того ж зображення перетворило цей вид мистецтва на своєрідний засіб масової інформації. Відомості про царські реформи та військові перемоги поширювалися великими тиражами. Окрім гравюр, Петро I замовляв також масштабні живописні полотна.

Цікаво, що одним з елементів інформаційної війни було замовчування поразок. Факт розгрому 34-тисячної московської армії 8-тисячним шведським корпусом під Нарвою 19 листопада 1700 року не зафіксований медалями, гравюрами, медальйонами. Натомість широко рекламувалися перемоги.

Отже, міфологізація діянь Петра I розпочалася ще за життя царя. **Медалі, медальйони, гравюри та картини**, на виготовлення яких винаймалися найкращі майстри і витрачалися значні кошти, слугують яскравим зразком потужної пропаганди московського царя.